

7 Απριλίου 2017

Λειτουργική: η συμβολή της στην Ορθόδοξη Εκκλησιολογία (Γεώργιος Φίλιας, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Αθηνών)

/ [Πεμπτούσια](#)

Ο θεολογικός κλάδος της ιστορίας και θεολογίας της Ορθοδόξου Λατρείας (γνωστός ως κλάδος της Λειτουργικής επιστήμης) ερευνά όλες τις αντίστοιχες παραμέτρους των Μυστηρίων, Ακολουθιών και ευχών της θείας Λατρείας. Ο άμεσος στόχος της εν λόγω έρευνας είναι η ανάδειξη των ιστορικών και θεολογικών παραμέτρων της θείας Λατρείας κατά το παρελθόν· ενώ ο απώτερος στόχος είναι η πληρέστερη μύηση στη σύγχρονη λειτουργική πράξη, καθώς και η απάντηση σε ποικίλα ερωτήματα που σχετίζονται με τη σύγχρονη Λατρεία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΙΛΙΑΣ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ

«Η ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ (μέχρι τὸν 15ο αἰ.)»

Τόμος Β΄

Είναι προφανές ότι η Λειτουργική θεολογική επιστήμη συνδέεται στενά με άλλους θεολογικούς κλάδους, κυρίως δε με τον Ιστορικό, τον Συστηματικό-Πατερικό και τον Βιβλικό. Το εύρος της επομένως είναι μεγάλο, γι' αυτό και η ιστορικολειτουργική έρευνα απαιτεί πολύπτυχη αναμέτρηση με τα θέματα του θεολογικού επιστητού.

Τα παραπάνω στοιχειοθετούν μια εισαγωγή στην συγγραφή του Β΄ τόμου της Λειτουργικής από τον καθηγητή της Λειτουργικής (στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών) κ. Γ. Φίλια, ο οποίος διαπραγματεύεται τα σχετικά με τη Θ. Ευχαριστία μέχρι τον 15ο αιώνα (εκδόσεις «Γρηγόρη», 2016). Ο όγκος του

συγγράμματος επιβάλλεται από την προμνημονευθείσα ερευνητική αναγκαιότητα, σύμφωνα με την οποία η ιστορικολειτουργική επιστήμη καλείται να αναμετρηθεί με πολλούς άλλους κλάδους της Θεολογίας. Έτσι, η Θ. Ευχαριστία μελετάται ενδελεχώς ως προς τις βιβλικές παραμέτρους της (Παλαιά και Καινή Διαθήκη), ως προς την εκκλησιαστική γραμματεία των πρώτων αιώνων, ως προς τη δογματική και αντιαιρετική παράδοση της Εκκλησίας, καθώς και ως προς το πλαίσιο των εκκλησιαστικών κανόνων. Ο συγγραφέας επιχειρεί να διαφωτίσει σημαντικά ιστορικά και θεολογικά προβλήματα περί την Θ. Ευχαριστία κατά την περίοδο των δεκαπέντε πρώτων αιώνων (ουσιαστικώς, κατά την περίοδο μέχρι την άλωση), τα οποία δεν έχουν μόνο «μουσειακό» ενδιαφέρον, αλλά συνδέονται με πολλούς σύγχρονους εκκλησιαστικούς προβληματισμούς στις κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες.

Η μελέτη της χειρόγραφης παραδόσεως περί της Θείας Ευχαριστίας αποτελεί μία ακόμα παράμετρο έρευνας του συγγραφέα. Στο θέμα αυτό, ο Β΄ τόμος της Λειτουργικής επιχειρεί να διαφωτίσει τις δύσκολες πτυχές χρονολογήσεως και προελεύσεως των χειρογράφων ευχολογίων, γεγονός που θα επιτρέψει μελλοντικώς την κριτική έκδοση της Θ. Λειτουργίας. Αλλά και η ενασχόληση του συγγραφέα με τα βυζαντινά υπομνήματα της Θ. Ευχαριστίας αποτελεί μια ουσιαστική συμβολή στη διευκρίνιση ορισμένων σύνθετων θεολογικών θεμάτων, όπως ο συμβολισμός και ο αλληγορισμός στη θεολογία της Θ. Ευχαριστίας.

Ο συγγραφέας προσεγγίζει τις πηγές με την- κατ' αρχάς- κριτική τοποθέτηση περί της γνησιότητάς τους, διαλεγόμενος με τις θέσεις της διεθνούς θεολογικής βιβλιογραφίας, την οποία παραθέτει στην αρχή εκάστου κεφαλαίου. Παρόμοια διαλεκτική χαρακτηρίζει την έρευνα του συγγραφέα και ως προς την θεολογική ανάλυση των πηγών. Θέματα επί των οποίων έχουν διατυπωθεί διχογνωμίες στη διεθνή βιβλιογραφία, θέματα τα οποία απετέλεσαν (και αποτελούν) σημεία θεολογικών τριβών με τις ετερόδοξες (κυρίως με τη ρωμαιοκαθολική) Εκκλησίες, αλλά και θέματα τα οποία κατά καιρούς ε γνώρισαν διαφορετικές προσεγγίσεις εντός της παγκόσμιας ορθόδοξης θεολογίας, όλα αυτά τίθενται στην ερευνητική «διόπτρα» του συγγραφέα, ο οποίος διατυπώνει τη δική του συμβολή.

Το ογκώδες σύγγραμμα του Β΄ τόμου της Λειτουργικής αποτελεί, εν τέλει, σημαντική συμβολή στην ορθόδοξη εκκλησιολογία, υπό την έννοια ότι η ιστορία και θεολογία της Θ. Ευχαριστίας αναδεικνύουν το μυστήριο της ενότητας του Σώματος της Εκκλησίας. Σε εποχή κατά την οποία η περί Εκκλησίας θεολογική συζήτηση ευρίσκεται στην επικαιρότητα, ο Β΄ τόμος της Λειτουργικής προσφέρει στον αναγνώστη (που θα έχει το κουράγιο να διεξέλθει το έργο) μια πληρέστατη συνειδητοποίηση ότι η Εκκλησία «σημαίνεται εν τη Ευχαριστία».